

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 78 0 P 021896 22 Rev
Banjaluka, 22.3.2022. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u Banjaluci u vijeću sastavljenom od sudija, Violande Šubarić, kao predsjednika vijeća, Biljane Tomić i Gorjane Popadić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja P.D. iz P., koga zastupa punomoćnik Z.B., advokat iz B., protiv tuženih: Opštine P., koju zastupa Pravobranilaštvo Republike Srpske; J. d.o.o. N. L.-P.; D.V. iz P., koje zastupa punomoćnik M.P. V., advokat iz P.; te G.J. iz P., koju zastupa punomoćnik R.B., advokat iz P.; S.D. iz P., i P. a.d. P., koga zastupa punomoćnik D.T., advokat iz B., radi utvrđenja ništavosti kupoprodajnih ugovora, vrijednost predmeta spora 32.000,00 KM, odlučujući o reviziji tužitelja, izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj: 78 0 P 021896 21 Gž od 24.9.2021. godine, na sjednici održanoj dana 22.3.2022. godine, je donio

PRESUDU

Revizija se odbija.

Obrazloženje

Presudom Osnovnog suda u Prnjavoru broj: 78 0 P 021896 15 P od 28.12.2020. godine, odbijen je, kao neosnovan, zahtjev tužitelja da se utvrdi da su pravno ništavi:

- ugovor o prodaji i kupovini nekretnina, zaključen dana 18.3.2003. godine, između tuženog P. a.d. P. (u daljem tekstu: šestotuženi) i tužene Opštine P.(u daljem tekstu: prvotužena), koji je ovjeren u Osnovnom sudu u Prnjavoru dana 16.9.2003. godine, pod brojem: OV. br....,
- ugovor o kupoprodaji, zaključen dana 14.6.2002. godine, između šestotuženog i tuženog J. d.o.o. N. L.-P. (u daljem tekstu: drugotuženi), koji je ovjeren u Osnovnom sudu u Prnjavoru dana 23.2.2003. godine, pod brojem: OV. br.,
- ugovor o kupoprodaji, zaključen dana 14.6.2002. godine, između šestotuženog i drugotuženog, koji je ovjeren u Osnovnom sudu u Prnjavoru dana 23.2.2003. godine, pod brojem: OV. br.,
- ugovor o prodaji i kupovini nekretnina, zaključen dana 11.4.2002. godine, između šestotuženog i tužene D.V. (u daljem tekstu: trećetužena), koji je ovjeren u Osnovnom sudu u Prnjavoru dana 11.4.2002. godine, pod brojem: OV. br. ... i aneks tog ugovora, zaključen dana 16.12.2003. godine i ovjeren u sudu, pod brojem: OV. br. ... dana 16.12.2003. godine,
- ugovor o kupoprodaji, zaključen dana 13.6.2002. godine, između šestotuženog i tuženih J. rođene M.G. (u daljem tekstu: četvrtotužena) i D. rođene M.S. (u daljem tekstu: petotužena), koji je ovjeren u Osnovnom sudu u Prnjavoru, dana 20.2.2003. godine, pod brojem: OV. br... i ugovor ovjeren od strane notara V.V. broj: OPU ... od 1.2.2019. godine i ugovor sačinjen kod notara V.V. broj OPU ... od 20.5.2005. godine,

što bi tuženi bili dužni priznati i trpiti da se na osnovu te presude izvrši uspostava ranijeg zemljišnoknjižnog stanja, te da se odredi restitucija, tako što bi se naložilo prvotuzenoj, drugotuzenom, trećetuzenoj, četvrtotuzenoj i petotuzenoj da nekretnine, koje su bile predmet ugovora, predaju u posjed šestotuzenom.

Obavezan je tužitelj da nadoknadi troškove parničnog postupka, prvotuzenoj iznos od 5.700,00 KM, drugotuzenom i trećetuzenoj iznos od 13.522,50 KM, četvrtotuzenoj iznos od 10.185,00 KM i šestotuzenom iznos od 5.616,00 KM.

Presudom Okružnog suda u Banjaluci broj: 78 0 P 021896 21 Gž od 24.9.2021. godine, žalba tužitelja je odbijena i prvostepena presuda potvrđena u dijelu kojim je odlučeno o glavnoj stvari, dok je u ostalom dijelu djelimično uvažena i rješenje o troškovima postupka preinačeno, tako da su troškovi od 13.522,50 KM, dosuđeni drugotuzenom i trećetuzenoj, sniženi na iznos od 11.460,00 KM, a troškovi od 10.185,00 KM, dosuđeni četvrtotuzenoj, sniženi na iznos od 7.080,00 KM, te je odbijen zahtjev tužitelja za nadoknadu troškova sastava žalbe u iznosu od 1.316,25 KM.

Blagovremenom revizijom drugostepenu odluku pobija tužitelj zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se osporena presuda preinači tako da se usvoji njegova žalba i preinači prvostepena presuda na način da se udovolji svim zahtjevima tužitelja.

U odgovorima na reviziju, prvotuzena i šestotuzeni pobijaju njene navode i predlažu da se revizija odbije, kao neosnovana.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužitelja da se utvrde ništavim ugovori o prodaji nekretnina (bliže identifikovani u izreci prvostepene presude), zaključeni između šestotuzenog, kao prodavca i ostalih tuženih, kao kupaca, te da se naloži restitucija, tako da se predmeti ugovora (radi se o poslovnim prostorima) predaju u posjed prodavcu (šestotuzenom). U ovom postupku su neki od tuženih stavili eventualne protivtužbene zahtjeve (za vraćanje kupoprodajne cijene i isplatu naknade izvršenih ulaganja u kupljene nekretnine), u slučaju da se udovolji tužbenim zahtjevima, pa kako se nisu stekli uslovi da se o tim zahtjevima odlučuje (nije udovoljeno tužbenim zahtjevima) i povodom njih nije donesena odluka, time se dalje neće baviti ni ovaj sud.

Tokom postupka, na osnovu navoda parničnih stranaka i izvedenih dokaza prvostepeni sud je utvrdio: da je Skupština akcionara šestotuzenog, na sjednici održanoj 14.5.2002. godine, donijela odluku da izvrši prodaju poslovnih prostora u vlasništvu ovog društva, radi plaćanja zaostalih dugova i obaveza; da je za izvršenje te odluke ovlašten upravni odbor, kao organ upravljanja; da su u skladu sa tom odlukom između šestotuzenog, kao prodavca i ostalih tuženih, kao kupaca zaključeni ugovori (koji su predmet ovog spora) o kupoprodaji nekretnina; da tužitelj u vrijeme donošenja odluke Skupštine akcionara i u vrijeme sklapanja predmetnih ugovora nije imao svojstvo akcionara kod šestotuzenog, kao prodavca, niti je bio u kakvom drugom materijalnopravnom odnosu sa ugovaračima ili sa predmetima kupoprodaje; da je svojstvo akcionara stekao kasnije, u oktobru 2003. godine; da je u postupku privatizacije državnog kapitala u preduzećima, kod šestotuzenog izvršena vlasnička transformacija, upisom u sudski registar, dana 10.10.2001. godine, na osnovu rješenja Osnovnog suda u Banjaluci broj: U/I ...

Kod ovakvog činjeničnog stanja, prvostepeni sud nalazi da tužitelj nije aktivno legitimisan u ovom sporu, te da nije dokazao postojanje pravnog interesa za podnošenje predmetne tužbe, jer nije dokazao koje je njegovo pravo povrijeđeno zaključenjem spornih ugovora, ni u čemu se sastoji pravni interes, odnosno povoljniji pravni položaj ili korist koju bi vraćanjem imovine, prometovane spornim ugovorima, šestotuzenom imao on i ostali akcionari, pa je pozivom na odredbu člana 104. i 109. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj: 29/78, 39/85, 45/89 i „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04, u daljem tekstu: ZOO) i odredbu člana 54. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 58/03, 85/03, 74/05, 63 /07, 49/09 i 61/13, u daljem tekstu: ZPP), odbio sve zahtjeve tužitelja.

Odlučujući o žalbi tužitelja, drugostepeni sud je prihvatio činjenična utvrđenja prvostepenog suda i pravni zaključak, da tužitelj nije dokazao postojanje pravnog interesa za podnošenje tužbe za utvrđenje iz člana 54. ZPP, što mu u krajnjem slučaju oduzima aktivnu legitimaciju za pokretanje i vođenje ovog spora, koju je (po drugostepenom sudu) stekao kupovinom akcija šestotuzenog prije podnošenja tužbe, pa je žalbu djelimično uvažio i preinačio samo odluku o troškovima postupka, a u pogledu glavne stvari, žalbu je odbio i prvostepenu presudu potvrdio. U obrazloženju svoje odluke je svestrano analizirao i ocjenio sve žalbene prigovore (koji se ponavljaju i u reviziji) i dao valjane i jasne razloge zašto nisu osnovani, koje u svemu prihvata i ovaj sud.

Odluka drugostepenog suda je pravilna i zakonita. Navodima revizije nije dovedena u ozbiljnu sumnju.

Pravilno nižestepeni sudovi nalaze i valjano obrazlažu da tužitelj (i pod uslovom da nije sporna njegova aktivna legitimacija) nije dokazao postojanje pravnog interesa za podnošenje tužbe za utvrđenje pravne ništavosti ugovora zaključenih između šestotuzenog kao prodavca i ostalih tuženih kao kupaca, što je uslov za podnošenje ovakve tužbe, kako propisuje odredba člana 54. stav 2. ZPP, a proizlazi i iz sadržaja odredbe člana 109. ZOO.

Tužitelj svoj pravni interes pravda tvrdnjom da je prodajom predmetne imovine došlo do smanjenja osnovnog kapitala kod šestotuzenog čiji je akcionar postao nakon zaključenja spornih ugovora. Međutim, ovakva njegova tvrdnja nije osnovana. Predmetnom prodajom osnovni kapital i uopšte imovina šestotuzenog se nije smanjila. Vrijednost je ostala ista samo se iskazuje u drugom obliku (ranije u nekretninama, a nakon prodaje, u novcu dobijenom u vidu kupoprodajne cijene za te nekretnine), kako ispravno obrazlaže i drugostepeni sud.

S tim u vezi treba reći da do smanjenja osnovnog kapitala kod šestotuzenog nije došlo ni kada se imaju u vidu odredbe člana 299, 306. i 307. Zakona o preduzećima („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 24/98, 62/02, 66/02, 38/03, 97/04 i 34/06 – u daljem tekstu: ZP), koji je bio u primjeni u relevantnom periodu, a koje govore o redovnom smanjenju osnovnog kapitala, pojednostavljenom smanjenju osnovnog kapitala i smanjenju osnovnog kapitala povlačenjem akcija kod akcionarskog društva (kakav oblik organizovanja, nakon izvršene vlasničke transformacije, ima šestotuzeni). Prema tome, nije bilo ni obaveze prijavljivanja takve promjene u odgovarajući registar (član 303. ZP), na čemu insistira tužitelj, kako se, suprotno tvrdnji revidenta, izjašnjava i I.r.b.RS u svojim dopisima broj: ... od 19.11.2019. godine i broj: ... od 01.4.2020. godine.

Kupovinom akcija šestotuzenog tužitelj je stekao određena prava.

Posjedovanjem akcija, saglasno odredbi člana 55. stav 2. ZP, stekao je pravo da učestvuje u upravljanju preduzećem, diobi dobiti i snošenju rizika poslovanja i to srazmjerno svojim akcijama i od dana kada je akcije stekao.

Akcionar, pod određenim, zakonom propisanim uslovima i u određenim, zakonom propisanim rokovima, ima pravo i na podnošenje tužbe protiv preduzeća ili članova uprave i to – za naknadu štete (član 73. i član 77. ZP) i za poništenje nezakonite odluke (član 79. stav 2. ZP). Međutim, odredbama navedenog zakona nije propisano da akcionar može tražiti utvrđenje ništavosti pravnih radnji preduzeća, čiji je akcionar, koje je ovaj zaključio sa trećim licima i zahtjevati restituciju kao posljedicu utvrđenja ništavosti.

Proizlazi, da je pravilan zaključak prvostepenog suda o nedostatku aktivne legitimacije tužitelja koja, kao materijalnopравни prigovor vodi ka odbijanju tužbenog zahtjeva, slijedom čega prigovori revidenta, kojima se nastoji dokazati tvrdnja da su predmetni ugovori ništavi, nisu relevantni za rješenje spora.

U vezi sa drugim revizionim prigovorima, ističe se slijedeće:

Nastale svojinske promjene, u postupku privatizacije državnog kapitala u preduzećima, kod šestotuženog su upisane u sudski registar (od kada proizvode pravno dejstvo, saglasno odredbama ZP i odredbama Zakona o upisu u sudski registar), dana 10.10.2001. godine, program privatizacije je Direkcija ... odobrila rješenjem broj: ... od 11.6.2001. godine, a svi sporni ugovori su zaključeni kasnije. Prema tome, u odnosu na njega nema mjesta primjeni odredbe člana 6. Zakona o privatizaciji državnog kapitala u preduzećima („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 24/98, 62/02, 38/03, 65/03 i 109/05) i člana 23. Zakona o početnom bilansu stanja u postupku privatizacije državnog kapitala u preduzećima („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 24/98), na koje se poziva tužitelj, a koje su zabranjivale prodaju stalnih sredstava preduzeća koja su u državnoj ili mješovitoj svojini, od dana stupanja na snagu tih zakona do registracije nastalih svojinskih promjena kod registarskog suda, odnosno do dana odobrenja programa privatizacije.

Odluka Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu od 27. aprila 2000. godine (objavljena u „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 12/00), kojom je organima entiteta u Bosni i Hercegovini bilo zabranjeno raspolaganje, dodjela, prenos ili prodaja imovine u državnom vlasništvu (na kojoj tužitelj takođe temelji ništavost predmetnih ugovora) takođe nije mogla ishoditi drugačiju odluku i pod uslovom da tužitelj ima aktivnu legitimaciju za vođenje ovog spora. Naime, šestotuženi koji je izvršio prodaju nekretnina, nije organ entiteta, niti su te nekretnine, u vrijeme prodaje, kako je naprijed izloženo, bile u državnom vlasništvu.

Šestotuženi je na nekretninama, koje su bile predmet prometovanja, bio nosilac određenih svojinskopravnih ovlaštenja i takva prava je prenio kupcima, pa čak i pod uslovom da nije bio njihov vlasnik (što tvrdi tužitelj, a nije dokazao), to nije od uticaja na ocjenu valjanosti predmetnih ugovora. Ovo pogotovo kod činjenice da ostali tuženi, kao kupci tih nekretnina, nisu osporavali navedene ugovore, nego su se, štaviše, protivili zahtjevu tužitelja da se utvrde ništavim i da se naloži restitucija (vraćanje u posjed šestotuženom). Osim toga, radilo se o prometovanju građevinskih objekata od kojih neki nisu bili ni upisani u javne evidencije. Međutim, i svojina nad takvim objektom uživa pravnu zaštitu. Iako je objekat po namjeni trajan, u takvoj situaciji (kada nije upisan u javne evidencije) on ima status privremenog objekta, odnosno pokretne stvari na kojoj pravo svojine pripada graditelju, odnosno njegovim sljednicima, što podrazumjeva i pravo

raspolaganja takvim objektom, bez obzira što pravo svojine nije upisano u odgovarajuće javne evidencije.

U ovom postupku je šestotučeni najprije bio označen kao drugotužitelj. Kada nije došao na zakazano ročište i nije opravdao svoj izostanak, a tuženi predložili da se njegova tužba smatra povučenom, tužitelj je uredio tužbu tako da ga je označio kao tuženog uz obrazloženje da se radi o jedinstvenom i nužnom suparničaru bez kojeg se ne može riješiti spor, budući da se traži utvrđenje ništavosti ugovora u kojima je on bio jedan od ugovarača (raspravni zapisnik sa ročišta od 07.12.2017. godine, strana 2.). Zato ne stoji revizijski prigovor da je sud pogrešno „odobrio da ova stranka stekne status tuženog što pravno nije moguće bez saglasnosti tužitelja“.

Slijedom izloženog revizija tužitelja je odbijena, kao neosnovana, temeljem odredbe člana 248. ZPP.

Predsjednik vijeća
Violanda Šubarić

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić